

<http://www.laboratoriumkultury.us.edu.pl>

tytuł artykułu:

Mauss i „La Revue du M.A.U.S.S.”

autor / autorzy:

Anna Bara

źródło:

„Laboratorium Kultury” 5 (2016), s. 185–198

wersja pdf:

http://www.laboratoriumkultury.us.edu.pl/pdf/LK-2016-9_bar.pdf

afiliacja autora / autorów:

Université Toulouse - Jean Jaurès, Département Anthropologie

słowa kluczowe:

M.A.U.S.S., czasopismo naukowe, antyutilitaryzm, paradygmat daru, krytyka

Społeczna

abstrakt:

(na początku artykułu)

article title:

After Mauss. The struggle within the French cultural studies

author / authors:

Ewelina Pępiak

source:

„Laboratorium Kultury” 5 (2016), pp. 185–198

pdf version:

http://www.laboratoriumkultury.us.edu.pl/pdf/LK-2016-9_bar.pdf

institutional affiliation:

Université Toulouse - Jean Jaurès, Département Anthropologie

keywords:

M.A.U.S.S., academic journal, anti-utilitarianism, gift paradigm, social criticism

summary:

(at the end of the article)

Mauss i „La Revue du M.A.U.S.S.”

Abstrakt

W 1981 r. we Francji powstało czasopismo naukowe „La Revue du M.A.U.S.S.” [*Mouvement anti-utilitariste dans les sciences sociales*, czyli Ruch antyutilitarny w naukach społecznych]. Badaczom zrzeszonym wokół przeglądu przyświeca idea kontynuacji i rozwoju założeń socjologii ogólnej Marcela Maussa ze szczególnym uwzględnieniem teorii daru i współpracy. Wgląd w kolejne – wydawane po dziś dzień numery – udowadnia, że jest to teoria wciąż aktualna, inspirująca coraz to nowe pokolenia adeptów nauk społecznych. Interesującym aspektem ich dociekań jest – udana zresztą – próba odniesienia klasycznej już teorii Maussa do zjawisk współczesnych. Poniższy tekst ma na celu przybliżenie polskim czytelnikom dorobku „La Revue...”.

Słowa kluczowe: M.A.U.S.S., czasopismo naukowe, antyutilitaryzm, paradygmat daru, krytyka społeczna

„La Revue du M.A.U.S.S.”¹ to interdyscyplinarny przegląd naukowy, którego pełna nazwa brzmi: *Mouvement anti-utilitariste dans les sciences sociales*, czyli Ruch antyutilitarny w naukach społecznych. Inteligentnie i niebez zasadnie kieruje ona czytelnika ku postaci Marcela Maussa, którego badania i teorie stanowią inspirację dla autorów tego czasopisma, przedstawiających na jego forum zagadnienia dotyczące antropologii, socjologii, filozofii i polityki.

Jest to jeden z pierwszych, tak wszechstronnych francuskich przeglądów – działa od 1981 r. – programowo i konsekwentnie wdrażających maussiańską

---

¹ „La Revue du M.A.U.S.S.”, <http://www.revuedumauss.com> [dostęp: 15.03.2017].

metodologię badań nad społeczeństwem oraz proponowaną przez swego patrona koncepcję całościowych faktów społecznych, zgodnie z którą

W „całościowych” zjawiskach społecznych [...] wyrażają się równocześnie i za jednym razem wszelkiego rodzaju instytucje: religijne, prawne i moralne, które są zarazem rodzinne i polityczne; gospodarcze, które zakładają szczególne formy wytwarzania i spożycia, a raczej świadczenia i podziału; nie licząc zjawisk estetycznych, które wieńczą owe fakty i zjawisk morfologicznych, które przejawiają się w tych instytucjach².

Jak wyjaśniają sami założyciele (Alain Caillé, Gerald Berthoud, Ahmet Insel, Serge Latouche, Pauline Taieb), M.A.U.S.S. jest kontr–odpowiedzią na falę teorii ekonomicznych z drugiej połowy XX w., kiedy to dominantą (także w naukach społecznych) stał się utylitaryzm, z jego koncepcją człowieka jako istoty działającej racjonalnie i dążącej zawsze do maksymalizacji osiągniętych zysków i dokonywania wyborów ze względu na wartość ekonomiczną rezultatów tych wyborów. Model ten przedstawiał społeczeństwo jako zbiór racjonalnych, egoistycznych indywidualistów, szukających samospelnienia oraz osobistego szczęścia, dążących do maksymalizacji własnej przyjemności i pożyteczności, przy jednoczesnym zminimalizowaniu niedogodności/nieprzyjemności bycia w społeczeństwie. Najbardziej znanym orędownikiem tego nurtu był wtedy noblista Gary Becker (1930–2014), autor *Ekonomicznej teorii zachowań ludzkich*, w której powoływał się na koncepcję *homo oeconomicus*³, prezentującą człowieka jako altruistycznego egoistę. Natomiast w myśl teorii społecznej Marcela Maussa, szczególnie dobitnie wyłożonej zwłaszcza w *Szkicu o darze*, a zdecydowanie bardziej przekonującej dla badaczy skupionych wokół „La Revue...”, wymiana społeczna nie opiera się jednak na utylitaryzmie. Działa w oparciu o publiczną rywalizację, o to, kto wykaże się największą szczodrością, a nie indywidualistycznym egoizmem i chęcią zysku, choćby ten, jak zakładał Becker, przyczyniał się do sukcesu większej grupy ludzi. Według Maussa, więzi społeczne są kreowane przez ciągły przepływ darów i wzajemne zaufanie, a dobro i szczęście tkwią „w narzuconym pokoju, w dobrze zorganizowanej pracy, na przemian, samotnej i zbiorowej, w bogactwie zgromadzonym, a następnie rozdany, we wpajającym przez

---

² M. Mauss, *Szkic o darze. Forma i podstawa wymiany w społeczeństwach archaicznych*, w: tegoż, *Socjologia i antropologia*, przeł. M. Król, K. Pomian i J. Szacki, PWN, Warszawa 1973, s. 213.

³ Por. G.S. Becker, *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich*, przeł. H. Hagemeyerowa, K. Hagemeyer, PWN, Warszawa 1990.

wychowanie wspólnym szacunku i wzajemnej szczodrości⁴. Podążając za tą humanistyczną i a-utyliarystyczną wizją człowieka i społeczeństwa, założyciele M.A.U.S.S. postanowili stworzyć przestrzeń debaty, w której będą mogli brać udział wszyscy, nie do końca przekonani o trafności rozpoznania Beckera i utyliarystów – akademicy, badacze niezależni, studenci, ale też pozostali członkowie społeczeństwa.

W początkowych latach, od 1982 do 1988, pismo wydawano jako „Le Bulletin du MAUSS”, by w 1989 r. zmienić nazwę na „La Revue du M.A.U.S.S.”. Przez pierwszych sześć lat przegląd ukazywał się kilka razy w roku, później wprowadzono wydania kwartalne, a od 1993 r., pismo ukazuje się już jako regularny półrocznik. Początkowo był skromnym pismem, nastawionym na naukowe wyrażanie krytycznych opinii na temat utyliaryzmu. Z biegiem lat zyskał czytelników nie tylko we Francji, ale także poza jej granicami. Zmienił się również charakter tekstów. Z początku artykuły skupiały się na krytycznej ocenie istniejących już teorii, obecnie natomiast przyczyniają się do opracowania nowych propozycji metodologicznych i ujęć teoretycznych. Jedną z najważniejszych propozycji jest tu paradygmat daru, na którym opiera się M.A.U.S.S.-owskie spojrzenie na rzeczywistość, nauki społeczne i polityczną filozofię. Autorzy czerpią ze *Szkicu o darze* Marcela Maussa⁵, kontynuując zainicjowane przez niego kwestionowanie teorii ekonomicznej jako pełnego wyjaśnienia stosunków międzyludzkich i mechanizmów społecznego życia.

W połowie lat 90., przegląd nabrał międzynarodowego rozmachu za sprawą publikujących w nim badaczy z innych krajów Europy, a także Afryki Północnej i Środkowego Wschodu. Organizowali oni doroczne spotkania, wydając również objęte patronatem „La Revue...” autorskie monografie. Dziś dostęp do wszystkich tych publikacji jest nadzwyczaj łatwy. Na stronie internetowej „La Revue...” możemy znaleźć zarówno zapowiedzi aktualnych wydarzeń i debat, jak i dotrzeć do opublikowanych artykułów oraz informacji o nowych, interesujących pozycjach dotyczących nauk społecznych, politycznych i filozofii.

Autorzy, którzy najbardziej zaangażowali się w pisemne popieranie tych założeń w M.A.U.S.S. to: Gerald Berthoud (etnolog), Alain Caillé (socjolog), Jacques Godbout (pisarz, dramaturg) i ekonomiści: Serge Latouche, Ahmet Insel i Paulette Taieb. Połączył ich wspólny sprzeciw wobec kierunku, w którym rozwijały

---

⁴M. Mauss, *Szkic o darze...*, s. 306.

⁵ Por. pełny tekst: M. Mauss, *Szkic o darze. Forma i podstawa wymiany w społeczeństwach archaicznych*, przeł. K. Pomian, w: tegoż, *Socjologia i antropologia*, przeł. M. Król, K. Pomian i J. Szacki, Warszawa 1973, s. 211–421.

się nauki społeczne. Nie zgadzali się z traktowaniem nowych trendów ekonomicznych jako wyznaczników rozwoju społecznego i jedyne punktu odniesienia w zastanej rzeczywistości. Zjednoczyli się wokół teorii Maussa, aby wspólnie badać rzeczywistość z perspektywy jak najszerszego horyzontu naukowego.

Inspiracja

Inspiracją dla piszących w czasopiśmie są bez wątpienia teorie Marcela Maussa, ale także codzienna rzeczywistość. Autorzy próbują ująć i sklasyfikować aktualne problemy, interpretując je w kategoriach teorii daru, tak jak to przedstawiał Mauss.

Alain Caillé w tekście *Anti-utilitarianism, economics and the gift-paradigm*⁶ tłumaczy, że ekonomiczny model społeczeństwa, ukazany m.in. przez Jamesa Colemana i Raymonda Boudona, który kreuje obraz współczesnego *homo oeconomicus* i promuje utylitarną wizję kontaktów społecznych, jest niezgodny z rzeczywistością. Wnioski wyprowadzone po fali nowych interpretacji rzeczywistości, poczynając od lat 60 XX w., rozpoznaje jako zbyt daleko idące. Przede wszystkim zwraca zaś uwagę, iż wymiana, jaka odbywa się na wszystkich poziomach działalności człowieka, tak w tradycyjnych, jak i współczesnych społeczeństwach, oparta jest na potrójnym obowiązku: dawania, brania i zwracania, zatem *homo oeconomicus*, opisywany jako skupiony na własnym zysku indywidualista, nie jest naturalnym, uniwersalnym przykładem człowieka. Caillé twierdzi, że obok *homo oeconomicus* istnieje przecież *homo politicus*, *homo ethicus* czy *homo religiosus*, dlatego sprowadzanie wszystkich zachowań członków społeczeństwa do jednego, ekonomicznego wymiaru jest po prostu błędem.

Wśród najczęściej podejmowanych w przeglądzie zagadnień należy wymienić refleksje wokół społecznych warunków życia we Francji, minimalnego dochodu, prawa do obywatelstwa, socjoekonomii, konieczności stworzenia nauczania interdyscyplinarnego na uniwersytetach, aktualizowania kategorii prawicy i lewicy, miejsca utylitaryzmu w naukach społecznych i filozofii, konieczności rozpatrzenia nowych dróg w walce z bezrobociem, roli solidarnej ekonomii i stowarzyszeń, opozycji uniwersalizmu i relatywizmu, ponownej oceny miejsca Maussa w socjologii, opracowywania paradygmatu daru i wiele innych.

---

⁶ A. Caillé, *Anti-utilitarianism, economics and the gift-paradigm*, w: *Handbook on the economics of reciprocity and social enterprise*, red. L. Bruni, S. Zamagni, A. Ferrucci, Edward Elgar, Northampton, MA 2013; <http://www.revuedumauss.com.fr/media/ACstake.pdf> [dostęp: 08.08.2016].

Opis ostatnich numerów „La Revue du M.A.U.S.S.”

Warto prześledzić ostatnie wydania „La Revue...”, które pokazują, że paradygmat daru wciąż jest dla badaczy pojęciem centralnym, filtrem, przez który patrzą na współczesną sobie rzeczywistość. Na tle innych tego typu wydawnictw we Francji przegląd wyróżnia się szczególnie z dwóch powodów. Po pierwsze, dlatego, że stawia na równi różne gałęzie nauki. Traktuje je komplementarnie w badaniu społeczeństwa i wypracowuje dla nich wspólny język. Po drugie skupia się na postaci Marcela Maussa i jego teorii, które są punktem odniesienia w analizowaniu współczesności. Obecnie dąży się do kształcenia specjalistów i ekspertów, którzy są ukierunkowani na poznawanie szczegółowych zagadnień w gałęzi wiedzy, w której pracują, jednak „La Revue...” opiera się takim trendom i nadal dąży do dialogu między różnymi dyscyplinami.

Numer 47: *Au commencement était la relation... Mais après?*⁷ (*Na początku była relacja... A potem?*), wydany w pierwszym półroczu 2016 r., jest próbą odpowiedzi na pytanie, co jest pierwotnym źródłem rzeczywistości, czy za początek można uważać słowo, czyn, czy też relacje? Tworzący go autorzy pytają, gdzie jest granica współczesnego wyodrębniania elementów rzeczywistości w celu stworzenia jej całościowego obrazu. Czy hiperboliczny relacjonizm nie grozi zniszczeniem symbolicznych struktur? Jak określić, co to znaczy „być w relacji”? Te i inne pytania są podejmowane przez dwudziestu czterech autorów, którzy w poszukiwaniu odpowiedzi odnoszą się do takich kwestii, jak: rewolucja kopernikańska, filozofia Martina Bubera, natura i przedmiot relacji, mechanika kwantowa jako teoria relacji, wyobrażona moralność, społeczny realizm, teoria Vincenta Descombese, antropologiczna i formalna wzajemność, teoria Helmutha Plessnera, relacja wobec niestabilnej polityki, od relacji do istnienia, dominacja i władza, walka o bycie rozpoznany, forma relacji w instytucjach, teoria św. Augustyna z Hippony i wiele innych. Badacze wysuwają hipotezę, że dar jest niczym matryca relacji, a wymiana w relacji dąży do rozpoznania poprzez pokazanie hojności i kreatywności⁸.

Numery 46: *L'Esprit du sport. Entre jeu, don et démesure* (*Duch sportu. W grze, dar i przesyty*)⁹ i 45: *L'Esprit du jeu. Jouer, donner, s'adonner* (*Duch gry. Grać, dawać,*

---

⁷ „La Revue du M.A.U.S.S.” 2016, nr 47 <http://www.revuedumauss.com/> [dostęp: 08.08.2016].

⁸ „Hegel's analysis of the struggle for recognition between individuals needs to be extended to States, Nations and Cultures. To understand it properly, it should be combined with Marcel Mauss' discovery in *The Gift*. This article argues that what subjects (individual or collective) are aiming at, through this struggle, is to be recognized as givers, i.e. that their generosity and creativity be acknowledged.” „La Revue du M.A.U.S.S.” 2016, nr 47.

⁹ „La Revue du M.A.U.S.S.” 2015, nr 46 <http://www.revuedumauss.com/> [dostęp: 08.08.2016].

ofiarować)¹⁰ traktują o pokrewnych problemach. Określają, czym charakteryzuje się duch sportu i porównują go z duchem wymiany, ponieważ obydwie formy aktywności zakładają zmienność sytuacji ich uczestnika. Tak jak w sporcie, raz będzie się na pozycji przegranego, a raz wygranego, tak w momencie wymiany, możemy być darczyńcą lub odbierać dar nam przeznaczony. Dawanie jest tu przedstawiane jako forma gry, przekazywania trofeum. Pomimo tego, że w sporcie dochodzi do oszustw i przekłamań związanych z korupcją, czy dopingiem, na co zwracają uwagę autorzy, to jednak pierwotny cel zawodów sportowych utrzymany jest w ramach *fair play*, ducha zespołu, dzielenia porażek i zwycięstw jak również poświęcenia dla zespołu, co jest swoistym kodeksem moralnego postępowania. Uczy sportowców obowiązku dawania, otrzymywania i zwracania daru, co w języku Maussa wyraża się jako ostoja wiecznej moralności.

Numer 44: *Consommer, donner, s'adonner. Les ressorts de la consommation (Konsumować, dawać, ofiarować siebie. Motory napędowe konsumpcji)*¹¹, wydany w 2014 r. podejmuje temat konsumpcjonizmu jako zjawiska trudnego do jednoznacznej klasyfikacji. Autorzy zastanawiają się, co popycha społeczeństwo do ciągłej konsumpcji. Czy konsumpcja jest efektem chęci obdarowywania? Badacze próbują odpowiedzieć na pytanie, czy istnieje jasna, stabilna granica między konsumpcją konieczną i niepohamowanym szaleństwem konsumpcyjnym? Analizując przedświąteczne zachowania, pytają, czy konsumpcja może wzmocnić wymianę darów, a jednocześnie wzmocnić więzy społeczne? Badają, czy materialny konsumpcjonizm będzie zastąpiony przez „rozdawanie” i „konsurowanie” gestów sympatii lub jedności z innymi, a także czy zapoczątkowane już ruchy dawania przedmiotów za pomocą portali społecznościowych, zostaną rozpowszechnione w codziennym życiu?

Podsumowując wymienione wyżej numery, warto zwrócić uwagę na ich interdyscyplinarny charakter i mnogość autorów z różnych środowisk naukowych. Każdy numer opatrzony jest wstępem, wykonanym przez kolektyw, a także końcowym komentarzem zamieszczonym przez indywidualnych badaczy. Takie opracowanie ułatwia lekturę i przedstawienie ogólnej problematyki przeglądu, który ma obecnie każdorazowo ponad 300 stron z kilkunastoma artykułami opisującymi jeden temat z różnych punktów widzenia. Cechą wspólną każdego wydania „La Revue...” jest również to, że autorzy interpretują rzeczywistość opierając się nieustannie o teorie swojego patrona Marcela Maussa i paradygmat daru.

---

¹⁰ „La Revue du M.A.U.S.S.” 2015, nr 45 <http://www.revuedumauss.com/> [dostęp: 08.08.2016].

¹¹ „La Revue du M.A.U.S.S.” 2014, nr 44 <http://www.revuedumauss.com/> [dostęp: 08.08.2016].

Przez swoje anty-utylitarne założenia, autorzy M.A.U.S.S. przedstawiają społeczeństwo, podkreślając cztery fundamenty determinujące zachowania jego członków. Zwracają uwagę na: podłoże polityczne, tradycje religijne, tożsamości indywidualne i grupowe jak również wymianę.

Według nich, najważniejszym pragnieniem człowieka jest chęć bycia rozpoznanym, a to spełnia się w momencie, kiedy ofiaruje on dar. Dlatego też posiadanie jak największej ilości dóbr nie jest podłożem działalności człowieka; dopiero przy obdarowywaniu kogoś jednostka nabywa swoją tożsamość i rozpoznawalność w społeczeństwie. Wchodzi w wymianę całościową, dzięki której zyskuje prestiż, szacunek i pozycję. Wbrew utylitarystycznym przekonaniom, iż można je osiągnąć będąc wyłącznie *oeconomicus*.

Pytania, jakie stawiają sobie dziś badacze publikujący w „La Revue du M.A.U.S.S.”, to m.in.: w jaki sposób kultywować ideę daru na skrzyżowaniu religijnych tradycji i nowoczesnych ideologii politycznych; jakie praktyki w życiu społecznym można uznać za utylitarne (zaspokajające własne potrzeby), a jakie przypisać antyutylitaryzmowi (budowaniu sensu życia, symbolicznym i rytualnym zachowaniom)? Gdzie ujawniają się fundamenty ekonomii? Czy można je odnaleźć w racjonalnych obliczeniach, czy może ważniejszy jest kontekst polityczny i prawny, a co za tym idzie obowiązek współpracy i koordynacji z partnerami rynkowymi?

Co do jednego są przekonani: specyfika socjologii w odniesieniu do ekonomii polega na interakcji różnych procesów, dlatego też dociekania ściśle holistyczne lub indywidualistyczne nie mogą dać miarodajnych wyników w badaniu zachowań społecznych.

„La Revue du M.A.U.S.S.” z lat 1982–1988¹²

Nr 1 i Nr 2 [bez tytułu]

Nr 3/4 *L'échange en question* [Wymiana pod znakiem zapytania] [numer podwójny]

Nr 5 *L'économisme historien* [Ekonomizm historyczny]

Nr 6 *Autour de l'utilitarisme* [Wokół utylitaryzmu]

Nr 7 *La diversité* [Różnorodność]

Nr 8 *Marchés et non-marchés* [Rynki i nie-rynki]

---

¹² Pelen katalog wydań dostępny jest w witrynie www.revuedumauss.com, natomiast z zawartością numerów w wolnym dostępie można zapoznać się na www.cairn.info/revue-du-mauss.htm [dostęp: 05.08.2016].

- Nr 9 *Économisme et libéralisme* [Ekonomizm i liberalizm]
Nr 10 *La non-utilité des femmes* [Nie-użyteczność kobiet]
Nr 11 *Culture et anthropologie* [Kultura i antropologia]
Nr 12 *Évanescence de l'économique* [Zanikanie dziedzin ekonomicznych]
Nr 13 *Étranges racines du présent* [Dziwne korzenie obecnej rzeczywistości]
Nr 14 *Dieux, loups, morts et échanges, du nouveau en anthropologie?* [Bóg, wilki, zmarli i wymiana, na nowo w antropologii?]
Nr 15 *La leçon des paysans* [Wieśniacza nauczka]
Nr 16 *Misère des sciences sociales* [Niedostatki nauk społecznych]
Nr 17 *Le capitalisme avant... et après* [Kapitalizm wcześniej i... później]
Nr 18 *Théories de la modernité. Autour de Karl Polanyi* [Teorie nowoczesności. Wokół Karla Polanyi]
Nr 19 *Promesses d'une sociologie sacrée* [Obietnice świętej socjologii]
Nr 20 *L'anti-utilitarisme comme idéologie* [Anty-utyliitaryzm jako ideologia]
Nr 21 *Les avatars du corporatisme. Masses et identités* [Awatary korporacjonizmu. Masy i tożsamości]
Nr 22 *Au cœur des sciences sociales: Homo œconomicus ou Homo sociologicus* [W sercu nauk społecznych: homo-oeconomicus czy homo-sociologicus]
Nr 23 *Du revenu social: au-delà de l'aide, la citoyenneté?* [O świadczeniach społecznych: obywatelstwo jako więcej niż pomoc?]
Nr 24 *Développement, éthique et politique* [Rozwój, etyka i polityka]
Nr 25 *La main invisible, le Léviathan et la démocratie* [Niewidzialna ręka, Lewiatan i demokracja]

„La Revue du M.A.U.S.S.” – wydania kwartalne z lat 1989–1992

- Nr 1 *Rationalisme et relativisme I* [Racjonalizm i relatywizm I]
Nr 2 *Rationalisme et relativisme II* [Racjonalizm i relatywizm II]
Nr 3 *De l'économie non politique* [Ekonomia niepolityczna]
Nr 4 *L'impossible objectivité ?* [Nieosiągalna obiektywność?]
Nr 5 *Mémoires de l'utilitarisme I. Pour le plus grand bonheur du plus grand nombre* [Wspomnienia o utyliitaryzmie I. Ku uszczęśliwieniu liczniejszych]
Nr 6 *Mémoires de l'utilitarisme II. Le don contre l'utilité* [Wspomnienia o utyliitaryzmie II. Dar kontra użyteczność]
Nr 7 *Les sauvages étaient-ils démocrates? Le problème de la vengeance* [Czy dzicy byli demokratami? Problem odwetu]
Nr 8 *La démocratie inachevée* [Niedociągnięcia demokracji]

- Nr 9 *La socio-économie, une nouvelle discipline?* [Socjoekonomia, nowa dyscyplina?]
Nr 10 *Explorations socio-économiques* [Badania socjoekonomiczne]
Nr 11 *Donner recevoir et rendre: l'autre paradigme* [Dawać, przyjmować i zwracać: inny paradygmat]
Nr 12 *Le don perdu et retrouvé* [Dar utracony i odzyskany]
Nr 13 *Droite? Gauche?* [Prawo? Lewo?]
Nr 14 *Que des milliers d'espaces politiques fleurissent* [Rozkwita tylko milion przestrzeni politycznych]
Nr 15/16 *Dix ans d'évolution des sciences sociales* [Dziesięć lat ewolucji nauk społecznych]

„La Revue du M.A.U.S.S.” – wydania półroczne od 1993

- Nr 1 *Ce que donner veut dire* [Co chce powiedzieć dający]
Nr 2 *Cheminements politiques* [Ścieżki polityczne]
Nr 3 *Pour une autre économie* [Ku innej ekonomii]
Nr 4 *À qui se fier? Confiance, interaction et théorie des jeux* [Komu ufać? Zaufanie, interakcje i teoria gier]
Nr 5 *À quoi bon (se) sacrifier ? Sacrifice, don et intérêt* [Czemu (się) poświęcać? Poświęcenie, dar i korzyść]
Nr 6 *Qu'est-ce quel'utilitarisme ? Une énigme dans l'histoire des* [Czym jest utilitaryzm? Tajemnica historii idei]
Nr 7 *Vers un revenu minimum inconditionnel?* [W stronę przeglądu bezwarunkowego?]
Nr 8 *L'obligation de donner. La découverte sociologique capitale de Marcel Mauss* [Obowiązek dawania. Kluczowe odkrycie socjologiczne Marcela Maussa]
Nr 9 *Comment peut-on être anticapitaliste ?* [Jak można być antykapitalistą?]
Nr 10 *Guerre et paix entre les sciences. Disciplinarité, inter et trans disciplinarité* [Wojna i pokój pomiędzy naukami. Dyscyplinarność, inter i transdyscyplinarność]
Nr 11 *Une seule solution : l'association ? Socioéconomie du fait associatif* [Jedyny rozwiązanie: stowarzyszenie? Socjoekonomia oparta na stowarzyszeniu]
Nr 12 *Plus réelque le réel, le symbolisme* [Bardziej rzeczywiste niż rzeczywistość. Symbolizm]
Nr 13 *Le retour de l'ethnocentrisme. Purification ethnique vs. universalisme cannibale* [Powrót do etnocentryzmu. Czystka/czystość etniczna kontra kanibalizm uniwersalistyczny]
Nr 14 *Villes bonnes à vivre, ville sinvivables* [Miasta do życia, miasta nie do życia]

- Nr 15 *Éthique et économie. L'impossible (re)mariage?* [Etyka i ekonomia. Niemożliwość (re)mariażu?]
- Nr 16 *L'autre socialisme. Entre utilitarisme et totalitarisme* [Inny socjalizm. Między utylitaryzmem i totalitaryzmem]
- Nr 17 *Chassez le naturel... Écologie, naturalisme et constructivisme* [Przepędzić naturalne... Ekologia, naturalizm i konstruktywizm]
- Nr 18 *Travailler est-il (bien) naturel? Le travail après la « fin dutravail »* [Czy praca jest naturalna? Praca po „końcu pracy”]
- Nr 19 *Y a-t-il des valeurs naturelles?* [Czy istnieją wartości naturalne?]
- Nr 20 *Quelle « autre mondialisation » ?* [Jaka „inna globalizacja”?]
- Nr 21 *L'Alter économie. Quelle « autre mondialisation » ?* [Alter–ekonomia. Jaka „inna globalizacja”?]
- Nr 22 *Qu'est-ce que le religieux ?* [Czym jest religijność?]
- Nr 23 *De la reconnaissance. Don, identité et estime de soi* [O wdzięczności. Dar, tożsamość i poważanie]
- Nr 24 *Une théorie sociologique générale est-elle pensable ?* [Czy jest możliwa ogólna teoria socjologiczna?]
- Nr 25 *Malaise dans la démocratie. Le spectre du totalitarisme* [Choroba demokracji. Wymiar totalitaryzmu]
- Nr 26 *Alter-démocratie, alter-économie. Chantiers de l'espérance* [Alter-demokracja, alter-ekonomia. Plac budowy nadziei]
- Nr 27 *De l'anti-utilitarisme. Anniversaire, bilan et controverses* [Anty-utyliaryzm. Narodziny podsumowanie i kontrowersje]
- Nr 28 *Penser la crise de l'école. Perspectives anti-utilitaristes* [Myśleć o kryzysie szkoły. Perspektywy anty-utyliarystyczne]
- Nr 29 *Avec Karl Polanyi, contre la société dutout-marchand* [Z Karlem Polanyi, przeciw społeczeństwu konsumpcjonistycznemu]
- Nr 30 *Vers une autre science économique (et donc un autre monde)?* [W kierunku innej nauki ekonomicznej (a zatem innego świata?)]
- Nr 31 *L'homme est-il un animal sympathique? Le contr'Hobbes* [Czy człowiek jest zwierzęciem współczującym? Przeciw Hobbesowi]
- Nr 32 *L'amour des autres, care, compassion et humanitarisme* [Miłość innych, troska, współczucie i humanitaryzm]
- Nr 33 *L'Université en crise, mort ou résurrection* [Uniwersytet w kryzysie..., śmierć czy zmartwychwstanie]
- Nr 34 *Que faire, que penser de Marx aujourd'hui ?* [Co robić, co myśleć dziś o Marksie?]

- Nr 35 *La gratuité. Éloge de l'inestimable* [Odplata. Pochwała bezinteresowności?]
- Nr 36 *Marcel Mauss vivant* [Marcel Mauss wciąż aktualny]
- Nr 37 *Psychanalyse, philosophie et science sociale* [Psychoanaliza, filozofia i nauki społeczne]
- Nr 38 *Émancipation, individuation, subjectivation (psychanalyse, philosophie et science sociale – fin)* [Emancypacja, indywiduacja, upodmiotowienie (psychoanaliza, filozofia i nauki społeczne –koniec)]
- Nr 39 *Que donnent les femmes ?* [Co dają kobiety?]
- Nr 40 *Sortir de (la) prison* [Wyjść z (tego) więzienia]
- Nr 41 *Marchandiser les soins. Nuit gravement à la santé* [Handlować opieką. Poważne straty dla zdrowia]
- Nr 42 *Que donne la nature? L'écologie par le don* [Co daje natura? Ekologia przez dar]
- Nr 43 *Du convivialisme comme volonté et comme espérance* [Wspólna zabawa, przyjaźń jako wola i nadzieja]
- Nr 44 *Consommer, donner, s'adonner. Les ressorts de la consommation* [Konsurować, dawać, ofiarować się. Motory napędowe konsumpcji]
- Nr 45 *L'Esprit du jeu. Jouer, donner, s'adonner* [Duch gry. Grać, dawać, ofiarować]
- Nr 46 *L'Esprit du sport. Entre jeu, don et démesure* [Duch sportu. Między grą, darem i nadmiarem]
- Nr 47 *Au commencement était la relation... Mais après?* [Na początku była relacja... A potem?]

Biblioteka M.A.U.S.S.

M.A.U.S.S., jak wspomiano, w ramach biblioteki „La Revue...”, wydaje również prace monograficzne, relacjonujące badania autorskie, których tytuły widnieją poniżej:

Chantal Mouffe, *Le Politique et ses enjeux. Pour une démocratie plurielle*, 1994 [Polityka i jej stawki. Ku demokracji pluralistycznej]

Guy Nicolas, *Du don rituel au sacrifice suprême*, 1995 [Od daru rytualnego po najwyższą ofiarę]

Luc Marie Nodier, *Anatomie du bien. Explication et commentaire des principales idées de Platon concernant le plaisir et la souffrance, la bonne façon de vivre et la vie engénéral*, 1995 [Anatomia dobra. Komentarz najważniejszych idei Platona dotyczących przyjemności i cierpienia, dobrego sposobu życia i życia w ogóle]

Jean-Luc Boilleau, *Conflit et lien social*, 1995 [Konflikt i więź społeczna]

- Philippe Rospabé, *La dette de vie. Aux origines de la monnaie*, 1995 [Dług życiowy. U źródeł pieniądza]
- Serge Latouche, *La Mégamachine. Raison technoscientifique, raison économique et mythe du progrès*, 1996 [Megamaszyna. Techniczno–naukowe i ekonomiczne przyczyny oraz mit postępu]
- Frédéric Vandenberghe, *Une histoire critique de la sociologie allemande. Aliénation et réification*, 1997/1998 [Krytyczna historia socjologii niemieckiej. Alienacja i reifikacja]
- Mary Douglas, *Comment pensent les institutions, suivi de Il n’y a pas de don gratuit, et La Connaissance de soi*, 1999 [Jak myślą instytucje; Darmowy dar nie istnieje oraz Świadomość siebie]
- Camille Tarot, *De Durkheim à Mauss, l’invention du symbolique. Sociologie et sciences des religions*, 1999 [Od Durkheima do Maussa, wynalazek symbolizmu. Socjologia i nauki o religiach]
- Giorgio Carvalho, Sylvien Dzimira, *Don et économie solidaire*, 2000 [Dar i solidarna ekonomia]
- Ernesto Laclau, *La Guerre des identités. Grammaire de l’émancipation*, 2000 [Wojna tożsamości. Gramatyka emancypacji]
- Jacques T. Godbout, *Le Don, la dette et l’identité, Homo donator vs. Homo economicus*, 2000 [Dar, dług i tożsamość. Homo donator vs. Homo economicus]
- Jean-Louis Laville, Michel Nyssens, *Les services sociaux entre associations, État et marché (l’aide aux personnes âgées)*, 2001 [Usługi społeczne między stowarzyszeniami. Państwo i rynek (a pomoc osobom starszym)]
- Jean-Louis Laville (red.), *Association, démocratie et société civile*, 2001 [Stowarzyszenia, demokracja i społeczeństwo obywatelskie]
- Paul Chanial, *Justice, don et association, la délicate essence de la démocratie*, 2001 [Sprawiedliwość, dar i stowarzyszenie, delikatna istota demokracji]
- Denis Duclos, *Société-monde, le temps des ruptures*, 2002 [Społeczność–świat, czas przerwany]
- Michel Freitag, *Le Naufrage de l’Université et autres essais d’épistémologie politique*, 1996 [Ruina uniwersytetu i inne eseje z zakresu epistemologii politycznej]
- Laurent Geffroy, *Garantir le revenu*, 2002 [Zapewnić dochód]
- Stephen Kalberg, *La sociologie historique comparative de Max Weber*, 2002 [Socjologia historyczno–komparatywna MaxaWebera]
- Christian Laval, *L’Ambition sociologique*, 2002 [Ambicja socjologiczna]
- Isabelle Guérin, *Femmes et économie solidaire*, 2003 [Kobiety i solidarna ekonomia]

- Daniel Céfai, *L'Enquête de terrain*, 2003 [*Badania terenowe*]
Les raisons de la ruse. Une perspective anthropologique et psychanalytique, numer zbiorowy, 2004 [*Logiki podstęp. Ujęcie antropologiczne i psychoanalityczne*]
Andrew Feenberg, *(Re)penser la technique. Vers une technologie démocratique*, 2004 [*Przemyśleć technikę. W kierunku technologii demokratycznej*]
François Vatin, *Trois essais sur la genèse de la pensée sociologique*, 2005 [*Trzy szkice o genezie myślenia socjologicznego*]
Alain Caillé, *Don, intérêt et désintéressement*, [1994] 2005 [*Dar, korzyść i bezinteresowność*]

Bibliografia

- „La Revue du M.A.U.S.S.” 2014, nr 44 <http://www.revuedumauss.com/>
[dostęp: 08.08.2016].
- „La Revue du M.A.U.S.S.” 2015, nr 45 <http://www.revuedumauss.com/>
[dostęp: 08.08.2016].
- „La Revue du M.A.U.S.S.” 2015, nr 46 <http://www.revuedumauss.com/>
[dostęp: 08.08.2016]
- „La Revue du M.A.U.S.S.” 2016, nr 47 <http://www.revuedumauss.com/>
[dostęp: 08.08.2016].
- Becker G.S., *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich*, przeł. H. Hagemeyerowa, K. Hagemeyer, PWN, Warszawa 1990.
- Caillé A., *Anti-utilitarianism, economics and the gift-paradigm*, w: *Handbook on the economics of reciprocity and social enterprise*, red. L. Bruni, S. Zamagni, A. Ferrucci, Edward Elgar, Northampton, MA 2013; <http://www.revuedumauss.com.fr/media/ACstake.pdf> [dostęp: 08.08.2016].
- „La Revue du M.A.U.S.S.”, <http://www.revuedumauss.com> [dostęp: 15.03.2017].
- Mauss M., *Szkic o darze. Forma i podstawa wymiany w społeczeństwach archaicznych*, przeł. K. Pomian, w: *M. Mauss, Socjologia i antropologia*, przeł. M. Król, K. Pomian i J. Szacki, Warszawa 1973, s. 211–421.

Abstract

Mauss and „La Revue du M.A.U.S.S.”

In 1981 in France academic journal called „M.A.U.S.S.” [*Mouvement anti-utilitariste dans les sciences sociales*, it means anti-banauistic movement in social sciences] has been established. The main idea for the authors was to continue and develop the assumptions of Marcel Mauss' sociology, with special regard to the theory of gift and cooperation. An overview into the following issues, of the journal which is still being released, proves that this theory is still actual, inspiring the new generations of social scientists. One of the most interesting aspects of their researches is an attempt to reference classical Mauss' theory to the contemporary phenomena. The aim of the article is to introduce works of “La Revue...” to the Polish readers.

Keywords: M.A.U.S.S., academic journal, anti-utilitarianism, gift paradigm, social criticism

Anna Bara

Absolwentka kulturoznawstwa na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Aktualnie studiuje na Uniwersytecie Toulouse II na Wydziale Antropologii. Zainteresowana ruchami migracyjnymi we Francji i przemianami kulturowymi w jej byłych koloniach (m.in. Burkina Faso).